

Πανικοβλημένη εμφανίζεται η Ευρώπη

ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΤΤΑΛΙΔΗΣ: Δεν έχουμε ηγεσίες που να εμπνέονται με ευρωπαϊκό όραμα

Πανικός και μια πολύ κοντόφθαλμη πολιτική από κοντόφθαλμες ηγεσίες χαρακτηρίζουν τη σημερινή Ευρώπη, σύμφωνα με τον πρότανο του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και καθηγητή Ευρωπαϊκών Σπουδών και Διεθνών Σχέσεων Μιχάλη Ατταλίδη, μια που όπως εξηγεί αντιμετωπίζει αριθμό προβλημάτων τα οποία δεν τα έχει χειριστεί επιτυχώς. Μιλά ξεκάθαρα για επιβίωση πλέον της ευρωπαϊκής ιδέας γι' αυτό όπως τονίζει πρέπει να εστιάζουμε την προσοχή μας στη διάσωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άλλο κράτος σήμερα φαντάζει η Γερμανία

Πολλοί θεωρούν ότι η Γερμανία όπως οδήγησε την Ευρώπη σε δύο παγκόσμιους πολέμους και τελικά πλήρωσε το κόστος, θα το ξαναζήσουμε με όλο αυτή τη φορά την οικονομία και πεσόντες από τη λιτότητα και την πείνα.

Μια από τις μεγάλες ζημιές που έπαθε από την τελευταία αντιμετώπιση του ελληνικού ζητήματος είναι στην εικόνα που έκτισε η ίδια για τον εαυτό της από το τέλος του παγκοσμίου πολέμου μέχρι σήμερα

Η Γερμανία σήμερα είναι άλλο κράτος από αυτό που δημιούργησε τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Η σημερινή Γερμανία είναι μια δημοκρατική χώρα που έχει αντιμετωπίσει το παρελθόν της, δεν έχει την ίδια νοοτροπία.

Και προσπαθεί να κάνει τους υπόλοιπους να λειτουργούν όπως η ίδια, πράγμα που δεν μπορεί να γίνει.

Ναι, σε αυτό έχετε δίκαιο. Το παρόλογο φαίνεται από το γεγονός ότι δεν είναι εφικτό σε ένα εμπορικό σύστημα όλες οι χώρες να παράγουν Mercedes και να έχουν τεράστια πλεονάσματα, όπως η Γερμανία.

Εδώ είναι η απάντηση για τη διάλυση της ΕΕ;

Νομίζω ότι είναι να μην εστιάζουμε στην πίσω θέση και έδινε την πολιτική πρωτοκαθεδρία στη Γαλλία ενώ χρησιμοποιούσε σε πολύ μεγάλο βαθμό την ΕΕ. Μια από τις μεγάλες ζημιές που έπαθε η Γερμανία από την τελευταία αντιμετώπιση του ελληνικού ζητήματος είναι στην εικόνα που έκτισε η ίδια για τον εαυτό της από το τέλος του παγκοσμίου πολέμου μέχρι σήμερα, ως μιας θετικής και άκακης μεγάλης δύναμης στην Ευρώπη.

Κάποιοι μιλούν για το αδιόριστο πρόσωπο της σημερινής Γερμανίας που θυμίζει τον παλιό κακό της εαυτό.

Η αλλαγή που έχει συμβεί είναι ότι με την πτώση του τεύχους του Βερολίνου άρχισε να συμπεριφέρεται ως κανονική χώρα που αναγνωρίζει ότι έχει και εθνικά συμφέροντα που προσπαθεί να ικανοποιήσει, ενώ πριν συμπεριφερόταν ως μια χώρα που παραμέριζε κατά κάποιον τρόπο τα εθνικά της συμφέροντα για χάρη της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Λαβωμένη η Ευρώπη με τον τρόπο που χειρίστηκε την Ελλάδα;

Ναι, είναι λαβωμένη η Ευρώπη διότι έδωσε την εικόνα ότι δεν μπορεί να συνεισφέρει αποφασιστικά στη λύση ενός προβλήματος μιας πολύ μικρής οικονομίας. Το πρόβλημα διαιωνίζεται και μερικές από τις παρεμβάσεις το έχουν σίγουρα χειροτερέψει. Ενώ το ελληνικό χρέος πριν το πρώτο μνημόνιο ήταν στο 127% του ΑΕΠ, έχει αυξηθεί στο 180% και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει ότι θα φτάσει στο 200%, που είναι μη διαχειρίσιμα ποσοστά. Βλέπουμε στα διεθνή Μέσα Εννημέρωσης αλλά και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ότι πολλές χώρες αποδοκίμαζαν τον τρόπο που το Eurogroup και η Σύνοδος των Αρχηγών των κρατών της Ευρωζώνης χειρίστηκαν την ελληνική κυβέρνηση.

Βαθιές διαφορές έφερε στο φως η ελληνική κρίση ανάμεσα στους 18;

Πιστεύω ότι υπάρχουν διαφορές, αλλά δεν νομίζω να είναι ρήγμα, υπάρχει μια αποδυνάμωση αυτού που λεγόταν γαλλο-γερμανικός άξονας, ο οποίος από την αρχή της ΕΕ είχε διαδραματίσει πάρα πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της. Ο λόγος είναι διότι η Γαλλία περνά μια εσωστρεφή περίοδο διότι έχει δική της οικονομικά και πολιτικά προβλήματα.

Η σημερινή κρίση χρέους άρχισε το 2008, όμως από πριν υπήρχε ένα μεγάλο πρόβλημα στις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και Βορείου Αμερικής που προέρχεται από την παγκοσμιοποίηση

Έχει μεγάλο πρόβλημα ελλειπής οικονομικής ανάπτυξης, έχει πολύ μεγάλο χρέος και αναγκάζεται να περικοπεί τις κρατικές δαπάνες, γεγονός που δημιουργεί κοινωνικές αντιδράσεις. Είναι ανασταχτικό το ότι έχει το πιο πενιχρό ακροδεξιό κόμμα στην Ευρώπη το οποίο απειλεί τα άλλα δημοκρατικά κόμματα. Είναι γεγονός ότι στίριξε την Ελλάδα, αλλά δεν θεωρώ ότι υπάρχει κάσμη μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας. Μάλιστα αναμένω ότι οι δύο χώρες θα προσπαθήσουν να συνεργασθούν για να επιλύσουν τα σημερινά προβλήματα.

Συμφωνείτε με αυτούς που ισχυρίζονται ότι υπάρχει ένα σχέδιο από τη Γερμανία για να αποπειραθεί η Ελλάδα από την Ευρωζώνη;

Ναι, πιστεύω ότι για τη Γερμανία όπως και όλα τα άλλα κράτη – μέλη δεν είναι θετικό να φύγει η Ελλάδα από την Ευρωζώνη. Το περιβόητο σχέδιο Σόιμπλε για την αποχώρηση της Ελλάδας για 5 χρόνια μάλλον εμφανίστηκε ως διαπραγματευτικό όπλο, το οποίο όμως, ως τέτοιο παραμένει στο τραπέζι.

Έβαλαν το ποτόλι στον κρόταφο στην Ελλάδα, είτε αποδέχεται σχέδιο διάσωσης είτε φεύγει.

Ναι, αλλά αυτό είναι μια ακραία μορφή μιας μεθόδου που χρησιμοποιεί η ΕΕ και ονομάζεται «αίρεση-μόλπηση», στα αγγλικά conditionality. Η ΕΕ είναι μια οντότητα η οποία δεν είναι τρομερά αποτελεσματική στους εκτελεστικούς της χειρισμούς επειδή δεν έχει ισχυρά και συγχρονημένα εκτελεστικά όργανα, είναι όμως μια οντότητα που ως σήμερα ήταν εξαιρετικά ελκυστική για άλλες χώρες. Θέτει όμως όρους σε εκείνους που θέλουν είτε να έχουν σχέσεις είτε να γίνουν μέλη της. Στην περίπτωση της Ελλάδας (και προηγούμενης της Κύπρου) χρησιμοποίησε σκληρή αιρεσιμότητα έναντι κρατών μελών που χρειάζονταν βοήθεια.

Με τους όρους της κατέστρεψε έναν λαό, μια οικονομία, οδήγησε τον κόσμο σε απελπία.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παραδέχτηκε ότι έκαναν λάθος στον αρνητικό πολλαπλασιαστικό

Δεν απορρίπτεις την ΕΕ επειδή είναι σε ύφεση

Όχι καθηγητές ευρωπαϊκών σπουδών υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις των φοιτητών σας που σας φέρνουν σε δύσκολη θέση για την Ευρώπη; Δεν προσπαθώ να τους εμψυχώσω τις δικές μου αξιολογήσεις για την Ευρώπη, αλλά να αρχίσουν να κατανοούν το πώς λειτουργεί και λειτουργεί η Ευρώπη. Αν με ρωτήσουν κάτι που δεν έχω την απάντηση, τους λέω ότι είναι πολύ καλό ερώτημα να το σκεφτούν για τη διατριβή τους. Βλέπετε τους νέους να κατανοούν πώς λειτουργεί η ΕΕ ή να είναι πιο κριτικοί; Πιστεύω ότι περνούμε μια περίοδο που κανείς δεν κατανοεί την Ευρώπη. Άκουγα πρόσφατα μια διάσκεψη Τύπου του κ. Σόιμπλε και αναφερόταν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σαν να είναι η γραμματεία των κρατών μελών, αυτό το βρήκα τρομερά ανουσιώσιμο διότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσορίζεται να είναι ο ηγετικός θεσμός που αντιπροσωπεύει το ευρωπαϊκό υπερεθνικό συμφέρον, που να εφαρμόζει τις αξίες, τις συνθήκες και τους κανονισμούς.

Γιατί δεν αντδρά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή; Θυμάστε υπήρχε μια αντίδραση στην εκλογή για την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του κ. Γιούνκερ διότι θεωρείτο πολιτικός φιλοευρωπαϊσμός και ότι θα ήταν πολύ ενεργός και δραστήριος ως πρόεδρος. Δραστήριος είναι, αλλά είναι μια περίοδος που είναι αποδυναμωμένος ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις εξελίξεις.

Οι νέοι για ποια Ευρώπη να ελπίζουν; Η Ευρώπη δίνει στους Ευρωπαίους νέους το αγαθό της ειρήνης και το δικαίωμα να σπουδάσουν και να εργαστούν σε όποιο μέρος της θέλουν. Ναι, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή και αρνητική, αλλά δεν απορρίπτεις την ΕΕ επειδή είναι σε οικονομική ύφεση. Στο τέλος της ανάλυσης πρέπει να θυμόμαστε γιατί ιδρύθηκε, για να μην ξαναγίνει ευρωπαϊκός πόλεμος, διότι από το 1870 μέχρι το 1945, σε περίοδο 75 χρόνων έγιναν 3 γαλλο-γερμανικοί πόλεμοι, οι 2 μετεξελίχθηκαν σε παγκόσμια. Υπό τις σημερινές επικίνδυνες συνθήκες αν δεν υπήρχε η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να την εφεύρουμε.

Περνούμε μια περίοδο που κανείς δεν κατανοεί την Ευρώπη; Ναι, πιστεύω ότι περνούμε μια περίοδο που κανείς δεν κατανοεί την Ευρώπη. Άκουγα πρόσφατα μια διάσκεψη Τύπου του κ. Σόιμπλε και αναφερόταν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σαν να είναι η γραμματεία των κρατών μελών, αυτό το βρήκα τρομερά ανουσιώσιμο διότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσορίζεται να είναι ο ηγετικός θεσμός που αντιπροσωπεύει το ευρωπαϊκό υπερεθνικό συμφέρον, που να εφαρμόζει τις αξίες, τις συνθήκες και τους κανονισμούς.

τα προβλήματα; Ναι, η Ευρώπη αντιμετωπίζει αριθμό προβλημάτων που δεν τα έχει χειριστεί επιτυχώς. Υπάρχει έλλειψη σοβαρής ευρωπαϊκής ηγεσίας, αυτό είναι ένα πρόβλημα εν μέρει θεσμικό και εν μέρει θέμα προσώπων. Αν πάμε πίσω στην περίοδο που οι ηγέτες της ΕΕ ήταν ο Μιτεράν και ο Κολ είχαν ένα όραμα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μια προοπτική για τα βήματα που χρειαζόνταν τα οποία εφαρμόζαν, ανεξάρτητα από βραχυπρόθεσμες εκλογικούς υπολογισμούς. Η δουλειά τους ήταν και πιο εύκολη διότι μέχρι ένα στάδιο την Ευρώπη οικοδομούσαν οι ελίτ χωρίς μεγάλη εμπλοκή των πολιτών. Η εμπλοκή των λαών δημιουργήθηκε περιπλοκές. Η εμπλοκή των λαών ή η διευρύνση; Η ελληνική κυβέρνηση για να αντισταθμίσει την πίεση που είχε από την ΕΕ επέλεξε να κάνει δημοφιλή. Αυτό δείχνει και το πώς τα εθνικά συστήματα δημοκρατίας περιπλέκουν τις ευρωπαϊκές διαδικασίες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Η ΓΡΑΝΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ένα ακόμη πρόβλημα της Ευρώπης είναι η γήρανση του πληθυσμού; Ναι και η ειρωνεία είναι ότι η μετανάστευση μπορεί να σώσει την Ευρώπη από τη γήρανση του πληθυσμού. Όσο περνά ο καιρός λιγότεροι νεαροί άνθρωποι πρέπει να συντηρούν αυτούς που παίρνουν σύνταξη. Η οικονομική συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού έχουν προκαλέσει τη συρρίκνωση του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, κατά την άποψή μου, βασικό στοιχείο του σύγχρονου Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αλλά το πιο σοβαρό πρόβλημα από όλα, είναι ότι ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης αυτής και της αντίδρασης στη μετανάστευση, σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες έχουμε ακροδεξιά πολιτικά κινήματα που απειλούν τις κεντροδεξιές κυβερνήσεις. Η αυστηρότητα του Eurogroup προέρχεται και από όλα αυτά τα προβλήματα.

Δυστυχώς η Ευρωπαϊκή Ένωση κινδυνεύει να οδηγηθεί σε διάλυση

Πού οδηγεί το ότι η ΕΕ παίρνει εκκρόταφα αποφάσεις, τρέχει πίσω από τα γεγονότα; Κινδυνεύει δυστυχώς να οδηγηθεί στη διάλυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Της Ευρωζώνης ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Δεν μπορώ να προβλέψω τι θα συμβεί αλλά αυτού του είδους τα φαινόμενα αν δεν μπορέσουν να τα αντιμετωπίσουν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις είναι δυνατό να οδηγήσουν στη διάλυση της Ευρώπης. Άρχισε να αντιμετωπίζει όλα αυτά τα προβλήματα η ΕΕ τη δεκαετία του '90 με την Συνθήκη του Μάαστριχτ και ενταχθηκαν το 2005 με την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης.

Αυτό ήταν το κομβικό σημείο; Ναι και τότε άρχισε μια επανεθνικοποίηση στην Ευρώπη. Η ΕΕ κτίστηκε πολύ σφρα από τις πρώτες 6 χώρες, ήταν 3 μεγάλες χώρες και 3 μικρές, έσπασαν θεσμούς και για πολλά χρόνια λειτουργούσαν, με την κοινοτική μέθοδο. Στήθηκε ένα υπερεθνικό όργανο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία είχε σημαντικότατο ρόλο στη δημιουργία της ΕΕ διότι εκφράζει όχι το συμφέρον ατομικών χωρών αλλά το συλλογικό ευρωπαϊκό. Είναι υπεύθυνη για να τηρούνται οι νόμοι και πολιτικές της

ΕΕ και μερηνά ιδιαίτερα για τα μικρά κράτη. Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας και με την κρίση, η κοινοτική μέθοδος έχει παραμεριστεί. Ο πιο σημαντικός θεσμός σήμερα στην ΕΕ είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δηλαδή οι αρχηγοί κυβερνήσεων, σχεδόν όλα αυτά τα αποφασίζει χωρίς τη θεσμική στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Eurogroup δεν είναι θεσμός της ΕΕ; Είναι η σύνδεση των υπουργών των 19 κρατών που συμμετέχουν στην Ευρωζώνη, χωρίς ουσιαστικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, χωρίς επίβλεψη του Δικαστηρίου, χωρίς ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην ουσία οι πιο κρίσιμες αποφάσεις της ΕΕ δεν λαμβάνονται από τους θεσμούς της ΕΕ αλλά από τις κυβερνήσεις των κρατών – μελών. Έχουμε 19 κυβερνήσεις που λειτουργούν με τους δικούς τους μικροπολιτικούς, εκλογικούς, συμφεροντολογικούς, οικονομικούς υπολογισμούς, γι' αυτό και η τρέχουσα συμπεριφορά στο Eurogroup.

Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί; Κάποιοι λένε ότι πρέπει να γίνει ένα μεγάλο άλμα προς την ομοσπονδίαση της Ευρώπης διότι το πρόβλημα είναι ότι έχει δημιουργήσει ένα κοινό νόμισμα χωρίς τους θεσμούς, χωρίς οικονομική και πολιτική ένωση. Πριν μερικές μέρες, και κάπως βεβιασμένα, αλλά ορθά, ο Πρόεδρος Ολάντ πρότεινε τη δημιουργία «κ β ε ρ ν ο η ς» της Ευρωζώνης.

Ομοσπονδίαση σημαίνει εμπάθνηση; Σημαίνει να καταργηθούν τα έθνη-κράτη πράγμα απίθανο στις σημερινές συνθήκες. Τα ευρωπαϊκά κράτη διατηρούν την κυριαρχία τους σε τεράστιο βαθμό, αλλά ομοσπονδίαση – δικαιοσύνη και στο θέμα του κοινού νομίσματος. Επειδή δεν μπορεί σήμερα να δημιουργηθεί αποτελεσματική ευρωπαϊκή ομοσπονδία, ο τρόπος που φαίνεται να προσφέρεται για να λυθούν τα προβλήματα της Ευρώπης είναι με συνεπή χρήση της κοινοτικής μεθόδου.

Η κοινοτική μέθοδος έχει αλλοιωθεί με τη Συνθήκη της Λισαβόνας; Στην πραγματικότητα νομικά έχει επεκταθεί, και υιοθετείται στη νομοθεσία για τις κοινές πολιτικές. Παράδειγμα έχει υιοθετηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό για τα θέματα της εσωτερικής αγοράς. Στα κρίσιμα θέματα, εξωτερικής πολιτικής και άμυνας δεν υιοθετείται κοινοτική πολιτική, στα θέματα μετανάστευσης και συνόρων, στα θέματα αστυνομίας – δικαιοσύνης και στο θέμα του κοινού νομίσματος το οποίο υιοθετήθηκε χωρίς να υιοθετηθούν κοινοτικές μέθοδοι. Ευτυχώς δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία λειτουργεί με υπερεθνικό τρόπο και βλέπουμε ότι τα κύρια αποτελεσματικά βήματα για την αντιμετώπιση της κρίσης του ευρώ τα παίρνει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Βλέπετε να κάνει κινήσεις; Έχουν γίνει βήματα στην επίβλεψη των κρατικών προϋπολογισμών που είναι το κρίσιμο θέμα σχετικά με τη δημιουργία χρέους, αλλά και των τραπεζών. Ακόμα και αυτά τα θετικά βήματα δεν γίνονται με την κοινοτική μέθοδο αλλά με τρομερά σύνθετες διακυβερνητικές συμφωνίες και μηχανισμούς που δυσκολεύονται κι εγώ να τους κατανοήσω. Αυτό είναι το θεσμικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η ΕΕ. Σήμερα βλέπουμε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να προσπαθεί να λύσει όλα τα προβλήματα. Η Συνθήκη της Λισαβόνας ονόμασε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσμός αλλά στην πραγματικότητα είναι η σύνδεση των αρχηγών των κυβερνήσεων,

διότι φαίνεται να τους έχει προστατεύσει από τα οικονομικά προβλήματα που έχει ο υπόλοιπος κόσμος, αλλά όλα αυτά τα πέτυχε λόγω των μεταρρυθμίσεων Σρέντερ. Εν τούτοις, θέλει να επιβάλει παρόμοιες μεταρρυθμίσεις σε όλη την ΕΕ. Ως ένα βαθμό έχει δίκαιο διότι λέει ότι η Ευρώπη έχει 7% του πληθυσμού του κόσμου, έχει το 25% της παγκόσμιας παραγωγής και δεσδεύει το 50% των δαπανών κοινωνικής ευημερίας στον κόσμο και προσπαθεί να διορθώσει αυτή την ανισοκατανομή με τη λιτότητα.

Η αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης με τον τρόπο αυτό της Γερμανίας είδαμε ότι δεν λειτουργεί για την υπόλοιπη Ευρώπη.

Ναι, δεν είναι ο ενδελεχής, ο πιο μακροπρόθεσμος επιτυχής τρόπος. Ο πραγματικά επιτυχής τρόπος είναι αυτός που υιοθετήθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες, που είχαν αν θέλουν οι βιομηχανίες να φύγουν και να πάνε στην Ιαπωνία ή Κίνα, να πάνε διότι εμείς επικεντρώναμε στην τεχνολογική ανάπτυξη και προσελκύσαμε τα καλύτερα μυαλά του κόσμου. Αυτό προστάθηκε να το υιοθετήσει ως πολιτική της ΕΕ, για χρόνια είχε το οικονομικό σύνθημα «μέχρι το 2010 να γίνουμε η πιο προηγμένη οικονομία βασισμένη στη γνώση», αλλά δεν το πέτυχε. Ούτε τώρα φαίνεται να πετυχαίνει το νέο χρονοδιάγραμμα 2020 και αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα της Ευρώπης, ότι δεν έχει πραγματικά μετρήσιμα να υιοθετήσει με ευελιξία τη μεταρρύθμιση των οικονομικών της ούτως ώστε να ανταπεξέρχεται αποτελεσματικά στα προβλήματα του 21ου αιώνα.

Ο ευρωσκεπτικισμός είναι κάτι που δυστυχώς αυξάνεται από τις αποτυχίες της ΕΕ αλλά και τις επιτυχίες της